

PRIMEIRA ACUARELA ABSTRACTA

Kandinsky, integrado no grupo expresionista alemá **O xinete azul**, realiza en 1910 no seu taller de Múnic a súa primeira obra abstracta; unha acuarela e tinta sobre papel en formato case cadrado, que supera o 1x1.

Pouco despois volvería a Rusia e colaboraría co novo réxime nacido da revolución. Farto do sistema volve a Alemaña para se incorporar á Bauhaus e traballar seguindo a abstracción xeométrica. Cando os nazis pechan a Bauhaus trasládase definitivamente a Francia.

O ambiente do ano 14 fai que se interprete a obra como a tradución da tensión e o clima prebélico que reinaba entón en Europa. A pugna dos campos de cor viría ser unha metáfora da inminente guerra.

Foi o primeiro artista que comezou a exploración deste camiño da abstracción (pola casualidade ver unha obra súa colocada do revés), un místico que aborrecía os valores do progreso e da ciencia e anhelaba a rexeneración do mundo mediante unha nova arte de pura interioridade.

Entende que a pintura só ten como función facer visible ó resto dos homes unha realidade de orde superior experimentada polo propio pintor.

No seu **libro Do espiritual na arte**, compendia as súas reflexións sobre o cambio estilístico que leva a cabo, subliñando o paralelismo coa música. Se a música, sen palabras, logra transmitir emocións, do mesmo modo a pintura, liberada de toda referencia figurativa, recupera todas as posibilidades de transmitir emocións e sentimentos. De feito Kandinsky denominou música cromática ás súas primeiras tentativas abstractas.

CONTEXTO

Posiblemente a denominación de abstracto para este tipo de pintura non teña sido o máis afortunado, moitos prefiren a denominación de non obxectiva ou non figurativa.

Se os expresionistas postularon que a arte non era a imitación da natureza senón a expresión dos sentimentos a través da imaxe, a abstracción quixo dar un paso adiante: a arte sería máis pura suprimindo todo referente e servíndose exclusivamente dos efectos de cor e forma. As obras resultantes adoitan carecer de títulos individualizados pois non son senón un xeito de comunicación.

A pintura abstracta non posúe unidade ideolóxica nin programática, os pintores abstractos só teñen en común a eliminación das referencias directas á Natureza, o interese polas experiencias plásticas radicais e a influencia de ideas teosóficas que conectaban arte e espiritualidade.

A forza expresiva dos lenzos estará agora nas formas e cores, sen relación coa realidade.

Son fundamentalmente tres as primeiras tendencias abstractas: a Abstracción lírica representada por Kandinsky, a Abstracción xeométrica ou Neoplasticismo representada por Mondrian e o Suprematismo exemplificado en Malevich quen considera que só haberá unha arte nova eliminando calquera trazo da arte establecida.

Na **Abstracción lírica**, así chamada porque outorga á arte unha función mística, as cores e as formas dispóñense dun xeito aparentemente caótico seguindo o ditado intuitivo do pintor quen expresa libremente as súas emocións sen pretender racionalizalas. Prima por tanto á fidelidade ós propios sentimentos fronte á fidelidade ó mundo das aparencias. A través da

linguaxe de formas e cores, sen motivos figurativos, sen tema, a obra expresa un contido interior a través do que conmover psíquica e espiritualmente ó espectador.

Kandinsky, que escribiu O elemento interior determina a obra de arte, establece todo un corpus teórico sobre o significado das liñas (o punto é o elemento primario, a repetición de puntos xera a ritmo; a liña crea a melodía, aporta temperatura e xera movemento; a horizontal e a vertical configuran forzas estáticas e dinámicas.

O seu camiño cara a abstracción é paulatino, pasando por unha primeira etapa na que se poden recoñecer as formas (nun grupo de cadros chamados impresións) pasando logo a obras cada vez máis esquemáticas, as improvisacións para rematar na plena abstracción coas chamadas composicións.

ANÁLISE

Nesta obra Kandinsky abandona todo elemento figurativo que aínda se podían intuír nas obras anteriores como cabalos, campanarios, figuras humanas,... O cadro de Kandinsky é unha completa liberación da forma e da cor.

Kandinsky tamén rexeita o espazo tridimensional que ata agora fora un dos obxectivos da pintura. O espazo resultante é un espazo dinámico xa que as formas non son arbitrarias senón que suxiren un remuíño a base dos xestos do trazado das formas e da disposición das cores. Estes trazos en ocasións son lonxitudinais, noutros curvos, pero sempre ofrecen ese sentido dinámico que a obra posúe no seu conxunto.

Nas súas teorías artísticas prescinde da forma que escraviza á pintura pero tampouco quere quedar nunha mera forma decorativa, así vai a estudar a influencia das formas e das cores na psique humana e posteriormente elaborará as súas obras coa pretensión de conseguir un efecto no espectador.

“O vermello, unha cor limitada e cálida por excelencia, se comporta no noso interior como unha cor inqueda, impulsiva, chea de vida. Non posúe ese carácter irreflexivo propio do amarelo que parece disolverse cara os extremos...”

“O azul é a cor tipicamente celestial, o elemento da calma. Crea unha profundidade en estados máis graves onde non existe nin pode existir un final”

Neste cadro predominan estas dúas cores, o vermello e o azul e ademáis están sempre xuntos: o azul é unha cor fría que tende a contraerse mentras que o vermello é cálido e tende a expandirse.

Estas dúas cores funcionan como dúas forzas que en ocasións poden sumar e noutras restar ou sexa limitarse ou impulsarse mutuamente. Este dinamismo cromático é potenciado polos trazos lineais que en certo modo suxiren a dirección e o ritmo das manchas que habitan no lenzo, poñendo en movemento toda a acuarela.

A autonomía da cor permitiulle a Kandinsky ensinar unha concepción da pintura cercana á pureza musical. Para él, tanto as cores como os sonidos teñen capacidade de emocionar e significado expresivo propio que conduce a unha experiencia espiritual.

A función da obra de arte é presentar unha nova linguaxe plástica que represente o mundo espiritual do ser humano lonxe do mundo material. As obras de arte non hai que entendelas, hai que sentilas!